

Pelczer Katalin

A XXXIV. Országos Tudományos Diákköri Konferencia

Beszámoló a Tanulás- és Tanításmódszertani – Tudástechnológiai Szekció Anyanyelvi nevelés tagozatának a munkájáról

Az Országos Tudományos Diákköri Konferencián (OTDK) a felsőoktatásban tanuló legkiválóbb hallgatók adhatnak számot két évente a tudományos kutatásban elért eredményeikről. A XXXIV. OTDK Tanulás- és Tanításmódszertani – Tudástechnológiai Szekciójának döntője az idén a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar Vitéz János Tanárképző Központjának a szervezésében valósult meg 2019. április 15. és 17. között Esztergomban. A rendezvényen a határon túli magyar felsőoktatással való kapcsolatépítést erősítve nyolcvanhét, a határon túl élő vendéghallgató is részt vett. A jövő generációját képviselve ötven középiskolás diák is jelen lehetett néhány programon, például a poszterkonferencián és a drámapedagógiai előadásokon. A generációk közösségformálását szolgálta például az „Éjszakai városi city trail” program vagy a kincskereső verseny.

A huszonkét tagozatra százötvenhárom dolgozat érkezett. Az írásbeli munkákra ötven, a szóbeli döntő húszperces bemutatójára szintén ötven pontot szerezhettek a hallgatók. Ebben a húsz percben kellett beszámolniuk a kutatásaikról, és megmutatniuk, mennyire jártasak választott témájukban, hogyan tudják logikusan, a lényegre kiemelve, esztétikus prezentáció segítségével összegezni a tudományos eredményeket. A hallgatói munkákat minden tagozatban három-három fős zsűri értékelt. Az értékelés szempontrendszer a szóbeli döntőn a következő volt: előadói stílus (10 pont), a szemléltető eszközök használata (10 pont), az eredmények bemutatása (15 pont), vitakészség és szakmai kompetencia (15 pont).



1. kép

Egy boldog résztvevő a XXXIV. OTDK-n

Az Anyanyelvi nevelés tagozaton a zsűri elnöke Koós Ildikó főiskolai docens (Eötvös Loránd Tudományegyetem Savaria Egyetemi Központ), tagjai Kusper Judit főiskolai docens (Eszterházy Károly Egyetem Bölcsészettudományi Kar) és Pelczer Katalin egyetemi adjunktus (Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészettudományi Kar) voltak. A tagozaton hat dolgozatot mutattak be a versenyzők.

Palásti Lilla (témavezetője: Kalcsó Gyula főiskolai docens), az Eszterházy Károly egyetem magyar–angol szakos hallgatója dolgozatában azt vizsgálta, hogyan lehetne hatékonyabban tanítani a szavak alaktani elemzését a hagyományos és a generatív grammatika nyelvléírási módszereinek az együttes alkalmazásával. Úgy tapasztalta ugyanis, hogy a hagyományos megközelítéssel a tanulók inkább csak találgatásokra, megérzésekre támaszkodnak. A javasolt módszer lényege, hogy az adott szófajú szótövet követő minden lehetséges toldalékot számba véve határozzuk meg a szóalakhoz ténylegesen kapcsolódó toldalékformákat.

A magyar nyelvi órán alkalmazható informatikai gondolkodás lehetőségét vizsgálta Kocsis Ágnes (témavezetője: Kugler Nóra habilitált egyetemi docens), az ELTE BTK magyar–informatika mesterszakos hallgatója. A témaválasztást indokolja a 21. század diákjainak digitális kompetenciája és az, hogy számukra a magyar nyelvi óra a felmérések szerint az egyik legelutasítottabb tantárgy. Ezen szeretne változtatni a felfedezés öröme megadva az Informatika a nyelvtanórai kutatásban (INK) módszere, amely lehetőséget ad arra, hogy a tanulók az informatikai gondolkodásmód segítségével, tapasztalati úton szerezzék meg szaktárgyi ismereteiket, és eközben problémamegoldó képességük is fejlődjön. A nyelvelméleti háttérrel a funkcionális kognitív megközelítés biztosítja, így a diákok a nyelvi jelenségeket természetes közegükben vizsgálhatják. A dolgozat második része óraterveket, konkrét gyakorlati segédleteket, értékelési útmutatót tartalmazott.

Az anyanyelvi órán megvalósítható, mozgásos gyakorlatokat mutatott be „*Mozduljunk!*” című dolgozatában Könyü Laura Krisztina (témavezetője: Gonda Zsuzsa egyetemi adjunktus), az ELTE BTK magyar–német szakos hallgatója. A kutatás egy háromhetes, százharminckilenc középiskolás részvételével lefolytatott iskolai kísérlet keretében gyűjtött empirikus tapasztalatokra és kérdőíves felmérésre támaszkodott. A dolgozat elméleti háttérében a gardneri többszörös intelligencia elmélete, drámapedagógiai elvek, a tanulási stílusok és mindezeknek az anyanyelvi nevelés különböző mozzanataival való kapcsolata állt (például élőképek, sarkok módszere). A mozgásos gyakorlatgyűjtemény saját ötleteken alapult, és mind a tanulók, mind pedig a hosszú tanítási gyakorlaton őket tanító tanárjelöltek véleménye szerint hozzájárult ahhoz, hogy a magyar nyelvi órák iránt pozitív attitűd alakuljon ki.



2. kép

Az Anyanyelvi nevelés tagozat egyik előadása

Németh Szandra, a Kaposvári Egyetem Pedagógiai Karának hallgatója (témavezetője: Bencéné Fekete Andrea egyetemi docens) a balkezes gyermekek írástanulási problémáival foglalkozott. A dolgozat az ismert nehézségek elméleti összefoglalása után konkrét megoldásokkal, tanácsokkal szolgált, miután a tapasztalatok szerint a gyakorlatban az írástanítás során a pedagógusok sokszor nem ismerik fel a balkezességből fakadó problémákat. A dolgozat második részében a hallgató konkrét javaslatokat adott a helyes eszközfogás és laptartás kialakítására, ez utóbbi megoldásához ragasztószalag segítségével jelölte meg a füzet helyét a munkaasztalon.

Az Óperenciás tengeren is túl címmel vizsgálta az óvodáskorú gyermekek mesepreferenciáit Noszály Enikő óvodapedagógus, a Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Karának hallgatója (témavezetője: Zsubrits Attila egyetemi docens). Az óvodáskorú gyermekek meseválasztását rajzvizsgálat segítségével, illetve az ezt követő beszélgetés során gyűjtötte. Feltérképezte a kedvenc mesék forrását, a nemi azonosságtudatot a meseválasztás során. Fontos befolyásoló tényező volt

a mesehallgatás gyakorisága, illetve a mesélő személye. A mesepreferencia kutatása a hallgató szerint nemcsak a nevelők munkáját, hanem a rajzfilmkészítőket is segítheti.

Dobrai Dalma a Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Karának tanító szakos hallgatója (témavezetője: Bíró-Balogh Tamás tanársegéd) a kortárs líra alkalmazásának lehetőségeit gondolta át az anyanyelvi nevelésben. Az alsó tagozat negyedik osztályában vetette össze a kortárs gyermekversek oktatásának a megvalósítását a klasszikus gyermekversek tanításával. Nagyon fontos szerepet játszott a jelentésteremtés, valamint a szövegértés képességének a felmérése. A versek felolvasása és a feladatlapok megoldása egy tanóra alatt valósult meg. A dolgozatíró kiemeli, hogy a gyermekeknek csak egy kis része értette meg a kortárs művekben rejlő humort és iróniát. A tanulmány konklúziója az, hogy több kortárs művet kellene olvasni a klasszikusokkal párhuzamosan.

Az egyes előadások után lehetőség nyílt arra, hogy mind a zsűri, mind pedig az érdeklődő hallgatóság feltegye a témával kapcsolatos kérdéseit. Az előadók szakmai kompetenciáját, vitakészségét, a témában való jártasságát tükrözte, hogyan tudták megválaszolni ezeket a kérdéseket.

Az Anyanyelvi nevelés tagozat első díját végül Könnyű Laura Krisztina *Mozduljunk! – Mozgásos gyakorlatok az anyanyelvi órán* című dolgozata kapta, a második helyezett pedig Kocsis Ágnes lett *Informatikai gondolkodás a nyelvtanórán* című tanulmányával.

Ezen az OTDK-n került sor először a Roska Tamás, Széchenyi- és Bolyai-díjas akadémikus, a PPKE Információs Technológiai és Bionikai Karának alapító dékánja emlékére alapított Roska Tamás tudományos előadásokra és -díjra, amely a jövőben beépül majd az OTDK programjába. Roska Tamás nagyon fontosnak tartotta a fiatal kutatók támogatását. 2002-ben, a Bolyai-díj átvételekor tartott beszédének lezárásaként is hozzájuk fordult: „Ti vagytok családoknak és a nagy közösségnek, ennek a nemzetnek a reménységei. Itt ülnek köztetek a jövő sikeres kutatói, feltalálói, tanárai, felelős vezetői. A család, a tudás, az igazi művészet és a nemes erkölcsi értékek megbecsülése és támogatása a ti boldogulásotok és az ország felemelkedésének sarkköve. Sokan küzdünk ezért az értékrendért, és bár nem tudjuk mindig elég hitelesen felmutatni, de az értékek tisztelete kötelez bennünket.”

Ez a szellemiség, ezek a gondolatok hatják át az OTDK tevékenységét is. A jövő kutatóinak a magyar tudományos életben betöltött szerepét mutatja, hogy 2018. december 15-én az Országos Tudományos Diákköri Konferencia Magyar Örökség díjat kapott, így bekerült a Magyarország Láthatatlan Szellemi Múzeumába.

Irodalom

Sályiné Pásztor Judit 2019. *Beszámoló a XXXIV. OTDK Tanulás – és Tanításmódszertani – Tudástechnológiai Szekcióról* (Esztergom, 2019. április 15–17. <https://otdk2019.btk.ppke.hu/2019/05/02/beszamolo/> (2019. június 30.)

XXXIV. Országos Tudományos Diákköri Konferencia Tanulás- és Tanításmódszertani – Tudástechnológiai Szekció Rezümékötet. PPKE BTK. Esztergom, 2019. április 15–17. 28–35. https://otdk2019.btk.ppke.hu/wp-content/uploads/sites/6/2019/04/rez%C3%BCm%C3%A9k%C3%B6tet_2019.pdf (2019. június 30.)

Roska Tamás beszéde a Bolyai-díj átvételekor. *Természet Világa* 133/4. 2002. április <https://www.termeszetvilaga.hu/tv2002/tv0204/beszed.html> (2019. június 30.)

Pelczer, Katalin: 34th National Scientific Students' Associations Conference. Report on the unit of First Language Education in the section Learning and Teaching Methodology and Knowledge Technology

Az írás szerzőjéről

Pelczer Katalin

középiskolai tanár
Budapest II. Kerületi II. Rákóczi Ferenc Gimnázium

egyetemi adjunktus
Károli Gáspár Református Egyetem
Bölcsészettudományi Kar, Budapest

kispelc[kukac]t-online.hu